

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 29 ΚΑΙ 30
ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΕΡΓΑ
ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2018 ΚΑΙ 2021**

“Κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου ισχύος 6000 kW στα τεμ. 75 (μέρος), 76, 77, 81(μέρος), 82, 83, 84 και 85 στο Φ/Σχ. 52/41 στην περιοχή «Χασσάν Αγάς» στην κοινότητα Κουκλιών επαρχίας Πάφου”

1. Εισαγωγή

Η Μελέτη Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) υποβλήθηκε στην Περιβαλλοντική Αρχή με σχετική επιστολή από τον Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας & Οικήσεως με Αρ. Φακ. ΠΑΦ/00513/2019 και ημερομηνίας 18/09/2019 για αξιολόγηση.

Το προτεινόμενο έργο αφορά την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου, συνολικής δυναμικότητας 6000 kW, για παραγωγή ηλεκτρικής από ηλιακή ενέργεια και διάθεση της στο δίκτυο της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), εντός των διοικητικών ορίων της κοινότητας Κουκλιών της Επαρχίας Πάφου.

Με την υποβολή της πιο πάνω ΜΕΕΠ, ο κύριος του έργου προχώρησε, όπως προβλέπει ο πιο πάνω Νόμος, στη γνωστοποίηση σε δύο (2) ημερήσιας κυκλοφορίας εφημερίδες, για την υποβολή στην Περιβαλλοντική Αρχή εντός τριάντα (30) ημερών, απόψεων ή παραστάσεων από το κοινό αναφορικά με το περιεχόμενο της ΜΕΕΠ ή αναφορικά με τις επιπτώσεις που η εκτέλεση ή λειτουργία του έργου ενδέχεται να επιφέρει στο περιβάλλον.

Για το εν λόγω έργο πραγματοποιήθηκε δημόσια παρουσίαση στις 13/07/2020, μετά από τη διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων/προσκλήσεων από πόρτα σε πόρτα στην κοινότητα Κουκλιών, στον πίνακα ανακοινώσεων του Κοινοτικού Συμβουλίου Κουκλιών καθώς και στην ιστοσελίδα της κοινότητας στο διαδίκτυο.

Η ΜΕΕΠ και τα συμπληρωματικά στοιχεία εξεταστήκαν από την επιτροπή Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον σε συνεδρίες όπου και αξιολογήθηκαν. Η Επιτροπή Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον εξέτασε το έργο σε συνεδρίες της με ημερομηνίες, 24/11/2020, 8/03/2022 και 22/03/2022. Στα πλαίσια αξιολόγησης της υποβληθείσας ΜΕΕΠ ζητήθηκαν συμπληρωματικά στοιχεία τα οποία υποβλήθηκαν στις 4/09/2020, 7/07/2021 και 9/03/2022.

Με βάση τις απόψεις των Μελών της Επιτροπής και των εμπλεκόμενων Τμημάτων, την επιτόπια επίσκεψη, την ΜΕΕΠ και τα συμπληρωματικά στοιχεία, ετοιμάστηκε η Γνωμοδότηση της Περιβαλλοντικής Αρχής.

2. Περιγραφή και χωροθέτηση του Έργου

Το προτεινόμενο έργο αφορά την κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου συνολικής δυναμικότητας 6000 kW εντός των τεμαχίων με αρ. 75 (μέρος), 81(μέρος), 85, 82, 76, 83, 77 και 84 στο Φ/Σχ. 52/41 στην περιοχή «Χασσάν Αγάς» στην κοινότητα Κουκλιών της Επαρχίας

Πάφου. Το συνολικό εμβαδόν των προτεινόμενων τεμαχίων ανέρχεται στα 135.387 τετραγωνικά μέτρα, περίπου.

Περιγραφή

Οι φωτοβολταϊκοί πίνακες που θα χρησιμοποιηθούν για το προτεινόμενο έργο θα εγκατασταθούν σε σταθερές μεταλλικές βάσεις με τη μέθοδο της πασσαλόμπηξης. Στα προτεινόμενα τεμάχια θα τοποθετηθούν 16,666 φωτοβολταϊκά πλαίσια ισχύος 360 wr ανά πλαίσιο μονοκρυσταλλικού πυριτίου, τα οποία θα είναι τοποθετημένα σε μεταλλικές βάσεις.

Τα φωτοβολταϊκά πλαίσια θα τοποθετηθούν σε απόσταση 8 μέτρων από τα όρια των τεμαχίων και στην περιμετρική περίφραξη που θα κατασκευαστεί θα αφηθεί απόσταση 20 εκατοστών από το έδαφος με σκοπό την ελεύθερη μετακίνηση της πανίδας.

Στο χώρο του έργου θα υπάρχουν 3 υποσταθμοί της ΑΗΚ. Για τις ανάγκες σύνδεσης με το δίκτυο θα γίνει υπόγεια μεταφορά καλωδίων η οποία προτείνεται να ανεγερθεί σε υφιστάμενο πάσσαλο της ΑΗΚ, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 140 μέτρων, περίπου. Για την υπογειοποίηση θα απαιτηθεί εκσκαφή 40 εκ. περίπου. Το φωτοβολταϊκό σύστημα θα αξιοποιεί την ηλιακή ακτινοβολία και θα την μετατρέπει σε ηλεκτρική την οποία θα διοχετεύει στο δίκτυο της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (Α.Η.Κ.).

Σύμφωνα με την ΜΕΕΠ, το προτεινόμενο έργο περιλαμβάνει:

- χωματουργικά έργα διαμόρφωσης του χώρου,
- χάραξη των τεμαχίων με τις θέσεις των βάσεων και ακολούθως τοποθέτηση τους,
- τοποθέτηση των πλαισίων,
- εγκατάσταση ηλεκτρικών εγκαταστάσεων (ηλεκτρική καλωδίωση/ μετασχηματιστής τάσης),
- διασύνδεση με το δίκτυο ΑΗΚ,
- κατασκευή υποσταθμών ΑΗΚ,
- περίφραξη

Το προτεινόμενο έργο υπολογίζεται να ολοκληρωθεί σε χρονικό διάστημα 5 μηνών, περίπου, από την ημέρα έναρξης του. Το έργο θα υδροδοτηθεί από το δίκτυο υδατοπρομήθειας της κοινότητας Κουκλιών.

Χωροθέτηση

Τα προτεινόμενα τεμάχια χωροθέτησης των φωτοβολταϊκών πλαισίων, εμπίπτουν, σύμφωνα με την Δήλωση Πολιτικής, εντός πολεοδομικής Γεωργικής Ζώνης Γ3. Επίσης, τα τεμάχια στα δυτικά εφάπτονται οικιστικής πολεοδομικής ζώνης Η6. Μέρος των τεμαχίων της προτεινόμενης ανάπτυξης με αρ. 75 και 81 εμπίπτουν στην οικιστική ζώνη Η6. Τα φωτοβολταϊκά πλαίσια χωροθετούνται μόνο εντός της γεωργικής ζώνης των τεμαχίων με αρ. 75 και 81.

Επισυνάπτεται χωροταξικό σχέδιο ως Παράρτημα Ι

Εντός των τεμαχίων υπάρχουν διάσπαρτα, 7 χαρουπόδεντρα σύνολο και χαμηλή βλάστηση όπως φρύγανα. Τα τεμάχια είναι επίπεδα, από εδαφολογικής άποψης χαρακτηρίζονται ως μέτριας γονιμότητας και αξιοποιούνται με καλλιέργειες σιτηρών. Η ευρύτερη περιοχή αποτελεί ενιαία συμπαγή, επίπεδη έκταση η οποία αξιοποιείται για γεωργικούς σκοπούς και κυρίως καλλιέργειες σιτηρών.

Η υπό μελέτη περιοχή, στα βόρεια, απέχει 700 μέτρα, περίπου, από τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Κοιλάδα Διαρίζου, του Δικτύου Natura 2000. Επίσης, μέρος της περιοχής του προτεινόμενου έργου εμπίπτει σε περιοχή η οποία έχει χαρακτηριστεί ως γεωργική γη Υψηλής Φυσικής Αξίας. Βορειοδυτικά, σε απόσταση 350 μέτρων, περίπου, του προτεινόμενου έργου υπάρχει διάδρομος διέλευσης αποδημητικών πουλιών.

Η προτεινόμενη ανάπτυξη στα ανατολικά συνορεύει με το υδατόρεμα "Αργάκι Παναγή / Σκουλουκιού" με μεγάλη λεκάνης απορροής μεγέθους 3-4 τετρ. χλμ., το οποίο διαθέτει έντονα διαμορφωμένη κοίτη και παρόχθιο οικοσύστημα. Το ανατολικό μέρος του τεμαχίου 84, αποτελεί μέρος της πλαγίας του εν λόγω υδατορέματος. Επίσης, διαμέσου των τεμαχίων με αρ. 76 και 83 διέρχεται μη εγγεγραμμένο υδατόρεμα μικρής λεκάνης απορροής της τάξης του 0.1-0.2 τετρ. χλμ.

Αρχαιότητες

Η περιοχή του προτεινόμενου έργου αποτελεί μέρος των εκτεταμένων νεκροπόλεων της αρχαίας Παλαίπαφου και σε αυτήν αναφέρεται πολύ συχνά η ανεύρεση τάφων ή επιφανειακών αρχαιοτήτων. Σε άμεση γεινίαση βρίσκεται ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της ελεύθερης Κύπρου, η Παλαίπαφος. Η ιδιαίτερη ιστορική αξία του χώρου οδήγησε και στην απόφαση για ένταξη μέρους της περιοχής στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Η περιοχή είναι διάσπαρτη από αρχαιότητες και χώρους όπου έχουν διενεργηθεί ανασκαφές. Ο ευρύτερος χώρος πέραν των σημείων των ανασκαφών, παραμένει ουσιαστικά άγνωστος στην έρευνα και την επιστημονική γνώση γενικότερα.

Οι πλησιέστερες αποστάσεις του προτεινόμενου έργου από αρχαιολογικούς χώρους είναι:

- 400 μέτρα, περίπου, δυτικά του έργου, βρίσκεται ο τύμβος *Λαόνας*,
- 430 μέτρα, περίπου, δυτικά του έργου, βρίσκεται η θέση *Χατζηαππουλλάς*, στην οποία εντοπίζεται το διοικητικό κέντρο (ακρόπολη) της πολιτείας της αρχαίας Πάφου στην Κυπρο-Κλασική περίοδο. Νοτιότερα, επί του ανατολικού τμήματος της θέσης *Χατζηαππουλλά*, έχουν εντοπισθεί μνημειακοί πελεκητοί λίθοι και ένα σπάνιο κιονόκρανο.
- 500 μέτρα, περίπου, βορειοδυτικά του έργου, βρίσκεται η βορειοανατολική Πύλη του Οχυρωματικού Περιβόλου πάνω στο Λόφο της περιοχής *Μαρτσέλλος*.

Χλωρίδα

Σύμφωνα με την ΜΕΕΠ και τα συμπληρωματικά στοιχεία στην προτεινόμενη περιοχή παρατηρήθηκαν τα εξής είδη: *Echium angustifolium*, *Oxalis grandiflora*, *Anthemis tinctoria*, *Cynara cardunculus*, *Gladiolus italicus*, *Malva sylvestris*, *Avena sativa*, *Ceratonia siliqua*, *Anthemis tinctoria*. Η πλειονότητα των *taxa* που καταγράφηκαν στην περιοχή είναι πολυετή είδη (ξηροφυτική βλάστηση, δέντρα, θάμνοι και ημίθαμνοι).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης στα τεμάχια τα οποία προτείνεται να κατασκευαστεί το προτεινόμενο έργο θα γίνει μόνο η απαραίτητη αποψίλωση της βλάστησης. Η πολύ χαμηλή βλάστηση ύψους 25-30 εκατοστά πάνω από την επιφάνεια του εδάφους δεν θα αφαιρεθεί αλλά θα αποψιλωθεί μόνο ο απαραίτητος αριθμός χαρουπόδεντρων και υψηλής βλάστησης, τα οποία χωροθετούνται εντός της περιοχής τοποθέτησης των φωτοβολταϊκών πλαισίων.

Πτηνοπανίδα

Σύμφωνα με την ΜΕΕΠ και τα συμπληρωματικά στοιχεία στην ευρύτερη περιοχή μελέτης (ΕΠΜ) του έργου βρίσκεται ένας σημαντικός αριθμός ειδών πτηνοπανίδας. Στην ΕΠΜ έχουν εντοπισθεί αρπακτικά πουλιά όπως *Buteo rufinus* (αετοβαρβακίνα), *Falko eleonoras* (φαλκόνι της Ελονώρας), *Falko peregrines* (σιαχίνι), *Falko tinnunculus* (ανεμογάμης, κίσις, σιαχίνι) να περιφέρονται σε μια ακτίνα 4–5 χιλιόμετρα. Επιπλέον στην ΕΠΜ έχει καταγραφεί το είδος *Merops asiaster* (μελισσοφάγος) την Άνοιξη, το είδος *Coturnix coturnix* (ορτύκι) κυρίως τον Δεκέμβριο, καθώς και κατά τους μήνες Αύγουστο έως τον Οκτώβριο, έχει εντοπιστεί στην ευρύτερη περιοχή. Το είδος *Streptopelia turtur* (τρογώνι) έχει καταγραφεί επανειλημμένα, σε μικρούς αριθμούς την Άνοιξη. Η ΕΠΜ συντηρεί ένα αξιόλογο αριθμό επιδημητικών ειδών, είδους *Alectoris chukar* (πέρδικα), *Columba palumbus* (φάσα) χρησιμοποιεί την περιοχή για της καθημερινές του διακινήσεις, *Corvus corone* (κουρούνα, κόρονος) και *Pica pica* (καρακάξα, κατσικούταλος), το είδος *Corvus monedula* (κολιός) έχει εντοπιστεί στην ευρύτερη περιοχή σε μεγάλους αριθμούς και τέλος το ενδημικό είδος *Francolinus francolinus* (φραγκόλινος). Μέσα

από τις παρατηρήσεις που έγιναν δεν παρατηρήθηκαν χώροι φωλίαςματος. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω είδη δεν χρησιμοποιούν την περιοχή για φωλιοποίηση, παρά μόνο για τροφοδοσία, ξεκούραση και διακίνηση ή ως πέρασμα.

3. Περιγραφή των περιβαλλοντικών στοιχείων που ενδέχεται να επηρεαστούν σοβαρά από το Έργο και των πιθανών επιπτώσεων που το Έργο ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον σύμφωνα με τη ΜΕΕΠ

- 3.1. Αλλαγή χρήσης γης από γεωργική σε χρήση για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πλαισίων. Μέρος της περιοχής του έργου εμπίπτει σε ζώνη Υψηλής Φυσικής Αξίας (ΥΦΑ).
- 3.2. Επιπτώσεις στο τοπίο της περιοχής λόγω της παρουσίας των φωτοβολταϊκών πλαισίων, της απώλειας γεωργικής γης, των εργασιών και της διακίνησης των βαρέων οχημάτων, κατά την κατασκευή.
- 3.3. Κάλυψη εδάφους από τα φωτοβολταϊκά πλαίσια κατά την κατασκευή.
- 3.4. Επιπτώσεις στο έδαφος, κατά τη διαμόρφωση του χώρου (εκσκαφές και επιχωματώσεις), κατά την κατασκευή.
- 3.5. Παραγωγή αποβλήτων εκσκαφών και κατασκευών, κατά την κατασκευή.
- 3.6. Εκπομπές αέριων ρύπων (καυσαέρια και αιωρούμενα σωματίδια) από την χρήση εκσκαφέα για σκοπούς διαμόρφωσης του χώρου, την διακίνηση βαρέων οχημάτων, τη λειτουργία διαφόρων μηχανημάτων, την εκτέλεση χωματουργικών εργασιών και τη μεταφορά και φορτοεκφόρτωση υλικών, κατά την κατασκευή.
- 3.7. Πρόκληση υψηλών επιπέδου θορύβου, από την χρήση εκσκαφέα για σκοπούς διαμόρφωσης του χώρου, την διακίνηση βαρέων οχημάτων, τη λειτουργία διαφόρων μηχανημάτων, καθώς και κατά την διαδικασία εγκατάστασης μεταλλικών πασσάλων στο έδαφος (πασσαλόμπηξη), κατά την κατασκευή.
- 3.8. Προσωρινός επηρεασμός της πανίδας της περιοχής λόγω εκπομπής σκόνης και θορύβου από το εργοτάξιο, με πιθανότητα μετανάστευσης μερικών ειδών στη γύρω περιοχή, κατά την κατασκευή.
- 3.9. Κίνδυνος πρόκλησης ατυχημάτων, κατά την κατασκευή.
- 3.10. Παραγωγή μικρών ποσοτήτων υγρών αποβλήτων για σκοπούς καθαρισμού των φωτοβολταϊκών πλαισίων, κατά τη λειτουργία.

4. Περιγραφή των μέτρων που προβλέπονται για να αποτραπούν, προληφθούν ή μετριαστούν επιπτώσεις στο περιβάλλον σύμφωνα με τη ΜΕΕΠ

Αέριοι ρύποι και Σκόνη (κατά την κατασκευή):

- 4.1 Διαβροχή των οδικών προσβάσεων / χώρων, όπου εκπέμπεται σκόνη.
- 4.2 Τα οχήματα και τα βαρέου τύπου μηχανήματα να διακινούνται στο χώρο με χαμηλή ταχύτητα.
- 4.3 Τα βαρέα οχήματα μεταφοράς χύδην υλικών να χρησιμοποιούν σκέπαστρο ή να αποφεύγεται η υπερπλήρωση τους.
- 4.4 Επαρκή και τακτική συντήρηση του εξοπλισμού / μηχανημάτων και των οχημάτων.
- 4.5 Σωστός χειρισμός / λειτουργία των μηχανημάτων και οχημάτων που θα διακινούνται στο χώρο.
- 4.6 Ορθολογική διαχείριση αποβλήτων εκσκαφών και κατασκευών στο χώρο του εργοταξίου.

Θόρυβος και Δονήσεις (κατά την κατασκευή και λειτουργία):

- 4.1 Επαρκή και τακτική συντήρηση του εξοπλισμού / μηχανημάτων και των οχημάτων.
- 4.2 Έλεγχος των μηχανημάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν όλα τα μέσα τα οποία περιορίζουν τη δημιουργία θορύβου (π.χ. αποσιωπητήρες).
- 4.3 Καθορισμός μέγιστων επιπέδων θορύβου από τα μηχανήματα που θα βρίσκονται σε λειτουργία στο χώρο του εργοταξίου για μεγάλο χρονικό διάστημα (όπως φορτοεκφορτωτές και άλλα παρόμοια μηχανήματα).
- 4.4 Ελεγχόμενη διακίνηση των οχημάτων προς, από και εντός του χώρου του εργοταξίου.
- 4.5 Τα οχήματα και τα βαρέου τύπου μηχανήματα να διακινούνται στο χώρο σύμφωνα με το επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας.
- 4.6 Χρήση προστατευτικού εξοπλισμού από τον θόρυβο από το προσωπικό.

Έδαφος (κατά την κατασκευή):

- 4.7 Προγραμματισμός των χωματουργικών και των κατασκευαστικών εργασιών ώστε να περιοριστεί ο χρόνος έκθεσης του εδάφους στις καιρικές συνθήκες και τη διάβρωση.
- 4.8 Τα βαρέα οχήματα, να διακινούνται μόνο στο οδικό δίκτυο της περιοχής.
- 4.9 Ορθολογική διαχείριση Α.Ε.Κ.Κ. στο χώρο του εργοταξίου.

Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων (κατά την κατασκευή και λειτουργία):

- 4.10 Ορθολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων και αποβλήτων εκσκαφών στο χώρο του εργοταξίου.
- 4.11 Τα παραγόμενα υγρά και στερεά απόβλητα να αποθηκεύονται προσωρινά σε κατάλληλους περιέκτες ανάλογα με το είδος τους και να οδηγούνται σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων.
- 4.12 Τοποθέτηση προσωρινών εγκαταστάσεων υγιεινής (χημικές τουαλέτες), ώστε να μην προκαλούνται προβλήματα στο περιβάλλον.

Τοπίο / βιολογικό περιβάλλον:

- 4.13 Για τη μείωση των επιπτώσεων στην αισθητική του τοπίου προτείνεται η περιμετρική περίφραξη των τεμαχίων με βλάστηση η οποία να συνάδει με το χαρακτήρα της περιοχής.

5. Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Δεν εφαρμόζεται.

6. Θέση Περιβαλλοντικής Αρχής

Κατά τη διάρκεια της ολοκληρωμένης εξέτασης των περιβαλλοντικών παραμέτρων του έργου, η Περιβαλλοντική Αρχή έλαβε υπόψη την ΜΕΕΠ, τα συμπληρωματικά στοιχεία που υποβλήθηκαν, τις ιδιαιτερότητες της εν λόγω περιοχής όσον αφορά την εγγύτητα της με τους αρχαιολογικούς χώρους, τις θέσεις των μελών της Επιτροπής και άλλων εμπλεκόμενων φορέων και ειδικά του Τμήματος Αρχαιοτήτων, αλλά και τα χωροταξικά και περιβαλλοντικά δεδομένα του χώρου.

Η περιοχή του προτεινόμενου έργου, όπως αναφέρθηκε:

- Αποτελεί μέρος των εκτεταμένων νεκροπόλεων της αρχαίας Παλαίπαφου και σε αυτήν αναφέρεται πολύ συχνά η ανεύρεση τάφων ή επιφανειακών αρχαιοτήτων.

- Σε άμεση γειννίαση βρίσκεται ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της ελεύθερης Κύπρου, η Παλαίπαφος. Η ιδιαίτερη ιστορική αξία του χώρου οδήγησε και στην απόφαση για ένταξη μέρους της περιοχής στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.
- Η περιοχή είναι διάσπαρτη από αρχαιότητες και χώρους όπου έχουν διενεργηθεί ανασκαφές. Ο ευρύτερος χώρος πέραν των σημείων των ανασκαφών, παραμένει ουσιαστικά άγνωστος στην έρευνα και την επιστημονική γνώση γενικότερα.
- Οι πλησιέστερες αποστάσεις του προτεινόμενου έργου από αρχαιολογικούς χώρους είναι:
  - 400 μέτρα, περίπου, δυτικά του έργου, βρίσκεται ο τύμβος *Λαόνας*,
  - 430 μέτρα, περίπου, δυτικά του έργου, βρίσκεται η θέση *Χατζηπαπουλλάς*, στην οποία εντοπίζεται το διοικητικό κέντρο (ακρόπολη) της πολιτείας της αρχαίας Πάφου στην Κυπρο-Κλασσική περίοδο. Νοτιότερα, επί του ανατολικού τμήματος της θέσης *Χατζηπαπουλλάς*, έχουν εντοπισθεί μνημειακοί πελεκητοί λίθοι και ένα σπάνιο κιονόκρανο.
  - 500 μέτρα, περίπου, βόρειοδυτικά του έργου, βρίσκεται η βορειοανατολική Πύλη του Οχυρωματικού Περιβόλου πάνω στο Λόφο της περιοχής *Μαρτσέλλος*.

Με βάση τα πιο πάνω, η Περιβαλλοντική Αρχή κατέληξε ότι το έργο, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά την λειτουργία, θα υποβαθμίσει την αρχαιολογική κληρονομιά και θα αλλοιώσει το πολιτιστικό τοπίο της περιοχής.

Το προτεινόμενο έργο απαιτεί εγκαταστάσεις και έργα υποδομής, τα οποία αφενός θα αλλοιώσουν τα επιφανειακά στρώματα με κίνδυνο να εκτεθούν αρχαιότητες σε κίνδυνο και αφετέρου αποτελούν μεγάλη παρέμβαση σε ένα αρχαιολογικό και φυσικό περιβάλλον που είναι ανώθευτο, υποθηκεύοντας οποιαδήποτε μελλοντική ανάδειξη του χώρου.

Σύμφωνα με το Τμήμα Αρχαιοτήτων, το οποίο αποτελεί τον φορέα που προστατεύει τα αρχαία μνημεία, την αρχαία ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου, η Παλαίπαφος στο σύνολο της αποτελεί τον σημαντικότερο αρχαιολογικό χώρο που διαθέτουμε σήμερα στην ελεύθερη Κύπρο και θα πρέπει να παραμείνει ελεύθερος για την συνέχιση της έρευνας και της μελέτης του παρελθόντος και όχι να αφανιστεί κάτω από κάθε είδους επεμβάσεις.

Συμπερασματικά, η ιδιαίτερη αρχαιολογική και ιστορική σημασία της περιοχής, όπου συνιστά ένα ενιαίο αρχαιολογικό χώρο, από τους σημαντικότερους στην Κύπρο, συνηγορούν αρνητικά στην αδειοδότηση του εν λόγω έργου. Η Περιβαλλοντική Αρχή, εισηγείται, όπως το έργο μη εκτελεστεί, λόγω των σημαντικών κινδύνων υποβάθμισης της αρχαιολογικής κληρονομιάς και του πολιτιστικού και φυσικού τοπίου της περιοχής που θα επιφέρει η εκτέλεση και/ή λειτουργία του και οι οποίοι είναι αδύνατο να μειωθούν ή εξαλειφθούν με την λήψη μέτρων διαχείρισης και την επιβολή όρων, καθώς και της βασικής <<Αρχής της Πρόληψης/Precautionary Principle>>.

Η Γνωμοδότηση συνοδεύεται από Συνοπτικό Σημείωμα της Περιβαλλοντικής Αρχής για τον τρόπο και στο βαθμό στον οποίο ενσωματώθηκαν ή έτυχαν διαφορετικού χειρισμού τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων, όπως αναφέρεται στο Συνοπτικό Σημείωμα, που επισυνάπτεται.

Χριστιάνα Χατζηαλεξάνδρου
για Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος
Περιβαλλοντική Αρχή
Αρ. Φακ. 02.10.011.005.001.056
18 Αυγούστου, 2022

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 29(3)

**«ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΙΣΧΥΟΣ 6000 KW ΣΤΗΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΚΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ»**

ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΜΕ ΑΡ. ΦΑΚ.: ΠΑΦ/00513/2019

Στα πλαίσια του έργου υποβλήθηκαν οι ακόλουθες απόψεις:

Τμήμα Γεωργίας:

Με επιστολή του με Αρ. Φακ.: 02.10.004 και ημερ.12.11.2020 αναφέρει ότι, φέρει ένσταση για τη δημιουργία της εν λόγω ανάπτυξης, λόγω του ότι η ευρύτερη περιοχή αποτελεί ενιαία συμπαγή, επίπεδη έκταση η οποία αξιοποιείται για γεωργικούς σκοπούς (καλλιέργειες σιτηρών). Τα προτεινόμενα τεμάχια χαρακτηρίζονται ως μέτριας γονιμότητας και αξιοποιούνται με καλλιέργειες σιτηρών.

Έπαρχος Πάφου:

Με επιστολή του με Αρ. Φακ.: 2.10.019/Ι και ημερ. 23.11.2020 αναφέρει ότι ισχύουν οι απόψεις όπως αυτές εκφράστηκαν στην Πολεοδομική Αρχή με την επιστολή με Αρ. Φακ. 5.33.026.059/Ι και ημερ. 7.11.2019, σύμφωνα με την οποία δε φέρει ένσταση στη χορήγηση άδειας νοουμένου ότι η προτεινόμενη ανάπτυξη είναι σύμφωνη με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο, τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο και τους σχετικούς Κανονισμούς και τη Δήλωση Πολίτικης.

Τμήμα Αρχαιοτήτων:

Με επιστολές του με Αρ. Φακ.: 8.04.003.4 και ημερ.30.11.2020, 19.1.2021, 4.3.2022 και 6.5.2022 αναφέρει ότι η περιοχή αποτελεί μέρος των εκτεταμένων νεκροπόλεων της Αρχαίας Παλαίπαφου και σε αυτήν αναφέρεται πολύ συχνά η ανεύρεση τάφων ή επιφανειακών αρχαιοτήτων. Το προτεινόμενο έργο προγραμματίζεται σε μια ιδιαίτερης αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας περιοχή. Η ιδιαίτερη ιστορική αξία του χώρου οδήγησε και στην απόφαση για ένταξη μέρους της περιοχής στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Σημειώνει, ότι σε άμεση γεινιάσει με το προτεινόμενο έργο βρίσκεται ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της ελεύθερης Κύπρου, η Παλαίπαφος. Ο πλησιέστερος ανεσκαμμένος αρχαιολογικός χώρος όπου βρίσκεται εν εξελίξει ανασκαφή του Πανεπιστημίου Κύπρου, είναι ο τύμβος Λαόνας, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 400 μέτρα, περίπου, δυτικά του προτεινόμενου έργου. Βόρεια του έργου σε απόσταση 500 μέτρα, περίπου βρίσκεται η περιοχή *Μαρτσέλλος*. Η περιοχή είναι διάσπαρτη από αρχαιότητες και χώρους όπου έχουν διενεργηθεί ανασκαφές. Ο ευρύτερος χώρος πέραν των σημείων των ανασκαφών, παραμένει ουσιαστικά άγνωστος στην έρευνα και την επιστημονική γνώση γενικότερα.

Το προτεινόμενο έργο απαιτεί εγκαταστάσεις και έργα υποδομής, τα οποία αφενός θα αλλοιώσουν τα επιφανειακά στρώματα με κίνδυνο να εκτεθούν αρχαιότητες σε κίνδυνο και αφετέρου αποτελούν μεγάλη παρέμβαση σε ένα αρχαιολογικό και φυσικό περιβάλλον που είναι ανώθευτο, υποθηκεύοντας οποιαδήποτε μελλοντική ανάδειξη του χώρου. Η αρχαία πόλη-βασίλειο της Παλαίπαφου με τα μικρότερα ιερά και τις νεκροπόλεις που την περιβάλλουν συνθέτουν ένα ενιαίο σύνολο που πρέπει να διαφυλαχθεί αδιάσπαστο.

Η Παλαίπαφος στο σύνολο της αποτελεί τον σημαντικότερο αρχαιολογικό χώρο που διαθέτουμε σήμερα στην ελεύθερη Κύπρο και θα πρέπει να παραμείνει ελεύθερος για την συνέχιση της έρευνας και της μελέτης του παρελθόντος και όχι να αφανιστεί κάτω από κάθε είδους επεμβάσεις. Το τμήμα Αρχαιοτήτων, ως εξ ορισμού και κατά νόμον, το οποίο, αποτελεί τον φορέα που προστατεύει τα αρχαία μνημεία, την αρχαία ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου, εκφράζει την αντίθεση του για το προτεινόμενο έργο, παρότι τα τεμάχια που προτείνονται δεν είναι κηρυγμένα σε Αρχαία Μνημεία.

Απόψεις/παραστάσεις από το κοινό:

Γνωμοδότηση «Κατασκευή και λειτουργία Φωτοβολταϊκού Πάρκου ισχύος 6000 KW στα Κούκλια

Στα πλαίσια του προτεινόμενου έργου υποβλήθηκαν στο Τμήμα Περιβάλλοντος παραστάσεις. Υποβλήθηκαν γραπτές παραστάσεις με σχετική επιστολή ημερομηνίας 18.12.2020 από τον σύνδεσμο Κυπρίων Αρχαιολόγων και την Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Στην επιστολή εκφράζεται η κάθετη αντίθεση τους για την κατασκευή του προτεινόμενου έργου, αφού:

- το έργο χωροθετείται εντός γνωστού, εκτενούς νεκροταφείου της Κύπρο-Γεωμετρικής περιόδου, το οποίο εκτείνεται από την θέση *Χασσάν Αγάς* μέχρι τις θέσεις *Λάκκος του Σκάρνου* και *Αργάκια*.
- Απέχει μόλις μερικές εκατοντάδες μέτρα από τη θέση του τύμβου της *Λάνας* όσο και από την θέση *Χατζηαππουλλάς*, στην οποία εντοπίζεται το διοικητικό κέντρο (ακρόπολη) της πολιτείας της αρχαίας Πάφου. Νοτιότερα, επί του ανατολικού τμήματος της θέσης *Χατζηαππουλλάς*, έχουν εντοπισθεί μνημειακοί πελεκητοί λίθοι και ένα σπάνιο κιονόκρανο.
- Η προτεινόμενη ανάπτυξη ανατρέπεται τελεσίδικα το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τοπίο. Θα υποβαθμίσει την αρχαιολογική κληρονομιά και θα αλλοιώσει το πολιτιστικό τοπίο της περιοχής.

Οι πιο πάνω απόψεις λήφθηκαν υπόψη ως ακολούθως:

Στη Γνωμοδότηση λήφθηκαν υπόψη οι πιο πάνω απόψεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Χωροταξικό Σχέδιο προτεινόμενου έργου

